

Handläggare
Oda Larsson
Maria Frisk

Datum
2022-12-13

Diarienummer
KBN/220501
RUN/220357

Ert Datum
2022-09-13

Er beteckning
Ku2022/01357

Kulturdepartementet

Svar på remiss om betänkandet Kreativa Sverige! Nationell strategi för främjande av hållbar utveckling för företag i kulturella och kreativa branscher (SOU2022:44)

Region Värmland har fått tillfälle att lämna svar på rubricerad remiss och lämnar följande synpunkter gemensamt från kultur- och bildningsnämnden och regionala utvecklingsnämnden.

Betänkandets förslag till nationell strategi för kulturella och kreativa branscher bekräftar i många delar den bild Region Värmland har av behoven som finns i och med glappen mellan förverkligandet av näringspolitiken och kulturpolitiken. Betänkandet riktas till den nationella nivån, men även till stor del till regioner samt till viss del även till kommuner. Region Värmland avser att svara på det som har direkt inverkan på regionernas arbete, men även svara på det vi finner särskilt angeläget för målgrupperna företagare och kulturskapare i länet.

Övergripande synpunkter

En fortsatt utveckling av stödet till kulturella och kreativa branscher kräver en stärkt samverkan mellan närings- och kulturpolitiken, både nationellt och regionalt. Region Värmland är positiv till betänkandets intention med förstärkt samordning och samverkan. Strategin behöver dock förtydligas på många punkter, särskilt avseende regionernas ansvar, som i nuläget är svårt att utläsa. **Ansvarsfördelningen** mellan stat, region och kommun bör förtydligas.

Region Värmland har deltagit i arbetet inför betänkandet och lyft förutsättningar och nuläge i länet samt fört fram på vilket sätt statliga insatser och/eller nationella aktörer kan stärka det regionala arbetet. Region

Datum
2022-12-13

Darienummer
KBN/220501
RUN/220357

Värmland har lyft fram behov av förstärkning inom följande områden vilka har tillgodosetts av utredningen i varierande grad, enligt nedan:

Synpunkter som delvis tillgodosetts av utredningen:

- Gemensam **kunskapsuppbyggnad, erfarenhetspridning och nätverk** – för en stärkt samverkan mellan kultur-, konst- och näringspolitiska gränser.
- Kunskapsuppbyggnad av **företagsfrämjande aktörer** – för ett utvecklat stöd som inkluderar yrkesverksamma kulturskapare. Entreprenörskap och affärsutveckling av konstnärlig och kreativ verksamhet.
- Samarbete för **rekrytering** till kulturella och kreativa branscher - Att konstnärliga utbildningar inkluderar entreprenörskap och affärsutveckling utifrån villkor för konstnärligt yrkesverksamma
- Att **trygghetssystemet** ses över på en statlig nivå och inkluderar kulturskapares villkor

Synpunkt som inte tillgodosetts av utredningen:

- Att statliga insatser för att främja kulturella och kreativa branscher i högre grad riktas till **den skapande kärnan**.

Region Värmland vill framhålla avsaknaden av denna prioritering i betänkandet. I Region Värmlands kulturplan 2022—2025 slår regionen fast: “En central princip för Region Värmlands kulturpolitiska arbete är att kulturen har ett obestridligt egenvärde, som ligger i den konstnärliga processen och återfinns i upplevelsen, i kulturens förmåga att skapa mening, perspektiv och insikter. Kulturpolitiken ska slå vakt om och säkerställa kulturskaparnas oberoende och kulturens obundna kraft.”

Verksamhetsområde kultur inom Region Värmland avser att stödja den skapande kärnan i kulturella och kreativa branscher dels genom att följa utvecklingen inom näringen i stort, dels genom att stärka villkoren för yrkesverksamma kulturskapare - de som är skaparna av konsten och kulturen. För att kulturskapare i Värmland som är företagare ska ha nytta av regionens stödgivande funktioner behöver det finnas förståelse för kulturskapares villkor. Detta är avgörande för att de stöd som utformas är relevanta. Hela området kulturella och kreativa branscher vilar på dessa kulturskapare eller 'den skapande kärnan'. Det är detta skapande som är själva 'råvaran' som på olika sätt sedan kan förädlas och används som resurs för att skapa värde i nya större sammanhang. Ofta går dessa nya sammanhang vidare och tappar kontakt med den skapande kärnan, vilket

Datum
2022-12-13

Darienummer
KBN/220501
RUN/220357

innebär att samtalen om och utvecklingen av branscherna ofta sker bortom konstnärerna som heller inte tar del av utvecklingen.

I betänkandet anges att en av utgångspunkterna för strategin är ”Konst och kultur är en förutsättning för företag i kulturella och kreativa branscher och en grund för ett framtida Kreativa Sverige, med ett långsiktigt fungerande och vitalt kulturliv i sig, med delaktiga medborgare, utbildningar, kulturföreningar med mera. *Det är inte en utgångspunkt för denna strategi att bygga den grunden i första hand. Strategins utgångspunkt är att designa bättre främjande för företag vilket också kan leda till en framtid där den kulturella hållbarheten i samhället ökar.*”

Region Värmland vill framhålla att det ändå bör beaktas i betänkandet **att värna den obundna konsten och kulturen**. Det är inte ett kulturpolitiskt mål att det ska startas fler företag, men många professionella kulturskapare är företagare. I Värmland verkar över 2 000 företag inom kulturella och kreativa branscher och bidrar till att stärka den regionala tillväxten. Dessa bidrar även direkt/indirekt till att uppnå det kulturpolitiska målet om att ge god tillgång till ett varierat kulturutbud av hög kvalitet i hela länet. Det är ett regionalt kulturpolitiskt mål med ett obundet konst- och kulturliv som kan bidra till, demokrati, yttrandefrihet och regional utveckling. Här ger regeringens skrivelse **Politik för konstnärers villkor” 2020/21:109** en bra bild där det betonas att “kulturella kreativa branscher vilar på en grundläggande respekt för kulturens egenvärde”.

De utmaningar som lyfts i denna skrivelse är utmaningar som bör vara vägledande även för detta betänkande, exempelvis styrningens effekter på den konstnärliga friheten. I betänkandet lyfts denna politik för konstnärers villkor endast i förbifarten. Betänkandet lyfter i stället att det inte finns någon given motsättning mellan kommersiell bärkraft och konstnärlig kvalitet eller frihet. Här nämns att det är en kulturpolitisk huvuduppgift att främja kultur som har svårt att bära sig på kommersiella grunder, men inte den enda uppgiften. Region Värmland ser ett behov av att minska glappen mellan förverkligandet av näringspolitiken och kulturpolitiken, men vill vidhålla att det aldrig får ske på bekostnad av kulturens egenvärde.

Nedan kommenteras utredningens förslag inom olika områden.

1. Tvärpolitiskt ansvar

Region Värmland vill framhålla att det även om arbetet framåt kräver gemensamt ansvarstagande, så är det viktigt att det klagörs **vilket politikområde som är huvudansvarig och ledande i frågorna**. Regionerna har lyft att det även skulle förenkla arbetet regionalt om denna fråga var utredd nationellt (s. 209). Det är bra med tvärsektoriella samarbeten, fördelat ansvar och nya resurser för en tydlig gemensam arbetsinsats framåt. Det är fortsatt positivt med en ökad kunskap om

Datum
2022-12-13

Diarienummer
KBN/220501
RUN/220357

varandras ansvarsområden men Region Värmland vill dock poängtera att kulturens ansvar bör utgå från det kulturpolitiska och regional utveckling från det näringspolitiska. Region Värmland är positiva till förslaget till insats med årliga lärandekonferenser och att dessa görs i samarbete med en eller flera regioner.

Statistik behövs inom området och bör kompletteras med områden som saknas, såsom slöjd.

Region Värmland ser positivt på att kommande statliga strategier bör uppdateras och kompletteras utifrån kunskap om kulturella kreativa branscher såsom innovation och forskning, export, regional utveckling, utbildning etcetera.

Region Värmland ser positivt på en fortsatt löpande dialog med regionerna då nya regionala strategier för området kan utvecklas till följd av betänkandet. Region Värmland har idag ingen särskild antagen strategi för främjandet av kulturella och kreativa branscher, däremot finns det beskrivet i både gemensamma styrdokument och specifika styrdokument för det kulturpolitiska och näringspolitiska området. I "Värmlandsstrategin 2040" lyfts flera insatsområden lyfts, däribland kultursektorn och näringslivssektorn. I dessa vävs kulturella och kreativa branscher in, dels via "Värmlands kulturplan 2022–2025", dels i "Värmlands forsknings- och innovationsstrategi 2022—2028".

2. Företagens förmåga

Region Värmland stödjer beskrivningen av behovet av kompetensutveckling och förnyelse av rådgivning, kapitalförsörjning och innovationsstöd för att tillgodose kulturella och kreativa branscher. Här finns stor utvecklingspotential för att möta kulturella och kreativa företag och deras specifika förutsättningar. Det krävs stora insatser för att nå en ny syn på företagande som ofta går emot traditionell affärslogik, likheter finns med företagare inom exempelvis livsstilsföretag inom livsmedelssektorn och besöksnäring.

Region Värmland är positiv till att formerna för och tillgången till rådgivning om företagande och tillväxt prioriteras. Det bör dock konkretiseras hur uppdrag och ansvar är för det företagsfrämjande systemet i förhållande till kulturella och kreativa företag.

Region Värmland är kritisk till betänkandets prioritering av vilka som omfattas av strategin. Strategin ser till privata mycket stora företag, micro-till medelstora företag samt soloföretag. Vi vill framhålla att soloföretag är en viktig målgrupp. Vi ställer oss också kritiska till att strategin inte omfattar kombinatorer, utan fokuserar på de som bedriver sin professionella

Datum
2022-12-13

Darienummer
KBN/220501
RUN/220357

verksamhet med enbart i företagsform. Strategin beskriver att “det finns en andel i denna grupp som inkluderar individer tillika företag som samtidigt även kan ha en anställning. Dessa kallas ofta kombinatörer. Det är inte ovanligt att många startar sina verksamheter på det här sättet, men den här strategin fokuserar i mindre grad på dessa jämfört med personer som bedriver sin professionella verksamhet med företagsformen enbart” (s. 34). Problemet med detta är att många kombinatörer tar ett arbete på deltid, eftersom det finns svårigheter att försörja sig helt på konstnärskapet. Att arbeta för att stärka dessa företagare är av särskilt stor vikt utanför storstadsområden.

Att verka som kombinatör är i princip en nödvändighet på landsbygden och utanför storstadsregionerna inom många av de kulturella och kreativa branscherna. Vi ifrågasätter strategin utformning så att dessa företagare inkluderas och kan ha förutsättningar att växa. Detta är av särskild vikt utifrån ett talangperspektiv då många företag startar på detta sätt.

Region Värmland är positiv till målsättningen att andelen offentliga näringsstöd motsvarar minst andelen företag i näringslivet, därmed 10 procent. Stat och region behöver överbrygga glapp mellan befintliga näringsstöd och kulturstöd för företagen. Många kulturskapare är företagare och bör kunna få tillgång till stöd. Regionen är dock starkt kritiska till att kulturstöd fördelas även utifrån kriteriet främjande av företag. Betänkandet lyfter att “befintliga kulturstöd behöver kunna fördelas även till företag, i de fall den bästa vägen att uppnå de kulturpolitiska målen med respektive stöd bedöms gå via företag. Det kulturella och kreativa företagandet behöver kunna vara en aspekt i den kulturpolitiska stödgivningen” (s. 56).

Region Värmland vill framhålla att företagandet i sig aldrig kan vara en aspekt i stödgivningen för kulturstöd. Kulturanalys skrev på uppdrag av regeringen “Så fri är konsten, Den kulturpolitiska styrningens påverkan på den konstnärliga friheten 21.06.10” och konstaterade att regeringen, statliga bidragsgivare, regioner och kommuner bör ser över styrningen och låter **idealet om konstnärlig frihet i större utsträckning vägleda både kulturpolitikens utformning och genomförande**. Företagslogik och målsättningar bör därmed inte vara ett perspektiv för kulturstöd.

Ett problem är däremot att det i dagsläget finns risk för att idébärare, entreprenörer, kulturutövare och företagare faller mellan stolarna om glappet mellan olika stödsystem är för stort eller för likriktat. Vi behöver stöd för olika utövare och företag. Glappet mellan olika stöd kan medföra att utövare eller företag inte kan få hjälp i något av dessa stödsystem. Kulturstöd ges idag främst ges till icke-vinstdrivande aktörer eller skeden, medan företagsstöd idag främst ges till aktörer med ekonomiskt syfte. Kulturutövare kan befinna sig i båda dessa, och det finns risk för att mellanrummet mellan dessa stöd är för stort.

Datum
2022-12-13

Darienummer
KBN/220501
RUN/220357

Region Värmland vill också lyfta perspektivet stad och land. Detta är dels viktigt i fråga om kombinatorer, dels i fråga om större investeringar som idag går till de större regionerna med uppbyggd infrastruktur inom exempelvis filmproduktion. Kulturella och kreativa branscher har potential att växa utanför storstadsregionerna och den utvecklingen bör stimuleras av staten.

3. Marknadsplatsen

Region Värmland vill tydliggöra att digitaliseringskoordinatorers arbete med upphovsrättsliga frågor är begränsad och skulle innebära helt nya arbetsuppgifter för dessa. Regional rådgivning kring upphovsrätt görs troligtvis allra bäst på nationell nivå.

Region Värmland vill framhålla vikten av att se hela de kulturella och kreativa branscherna och är särskilt oroad över att icke audiovisuella områden tas upp i betydligt mindre omfattning. Intresset för den digitala utvecklingen är stort och belyses särskilt. Vi vill framföra att detta ofta sker på bekostnad av det icke audiovisuella. Spel-, film- och musikindustri skapar oerhörda värden ekonomiskt, samtidigt som strategin bör lyfta även de mindre branschernas utveckling. Region Värmlands kulturplan anger att "regionen ska eftersträva ett gemensamt ansvarstagande mellan kultur- och näringspolitiken för att utveckla det stödjande arbetet riktat mot kulturella och kreativa branscher och kulturbesöksnäringen, med särskilt fokus på de kulturområden och branscher där regionen har egna resurser för kulturutveckling." Dessa är bild och form, slöjd, film, dans, litteratur och läsfrämjande.

4. Sveriges roll i världen

Region Värmland håller med om behov av att kunskapsnivån höjs hos företagsfrämjare om ett tydligt och anpassat utbud för export, internationalisering och värdeskapande utomlands för kulturella och kreativa företag.

5. Arbetsmarknaden

Region Värmland håller med om att det finns stora behov av att säkerställa framtida kompetens i kulturella och kreativa branscher. De föreslagna insatserna för att möta dessa utmaningar är att stärka kulturskolan samt förstärka kompetensutveckling via Yrkeshögskolan. Region Värmland vill framhålla kulturskolan som viktig aktör, som även lyfts i "Politik för konstnärers villkor", men vill betona riskerna med att öppna upp för att utforma den utifrån kompetensförsörjningsbehov utifrån ett näringspolitiskt

Datum
2022-12-13

Darienummer
KBN/220501
RUN/220357

perspektiv.

6. Betydelsen av platsen

Region Värmland saknar gestaltad livsmiljö i beskrivningen av platsens betydelse för kulturella och kreativa verksamheter (och tvärtom). Här har betänkandet missat en stor möjlighet att ringa in ett betydande utvecklingsområde och arbetsmarknad för kulturskapare och kulturella och kreativa företag. Den nya politiken för gestaltad livsmiljö slår fast att arkitektur, form, design, konst och kulturarv har avgörande betydelse i samhällsbygget eftersom den gestaltade livsmiljön påverkar alla människor i deras vardag. **Gestaltad livsmiljö tas överhuvudtaget inte upp i beskrivningen av betydelse av platsen**, utan det är först under omvärldsfaktorer som detta nämns i förbifarten (s. 171). Betänkandet Kreativa Sverige lyfter att kulturella och kreativa branscher ska integreras i den bredare regionala och lokala samhällsplaneringen, förslagsvis bör detta ske genom ett gemensamt arbete för gestaltad livsmiljö.

Region Värmland ställer sig positiva till att nationella myndigheter stödjer framtagande av lokala och regionala strategier för att främja kulturella och kreativa företag ur ett platsperspektiv.

Region Värmland ser positivt på att statliga aktörer föreslås stärka det lokala och regionala perspektivet i fråga om talangutveckling, bland annat via skolor och institutioner. Dock behöver det förtydligas vilka insatser som krävs för att uppnå målsättningarna samt vilka aktörer som ska utföra insatserna.

Elisabeth Kihlström (KD)
Ordförande kultur- och bildningsnämnden

Stina Höök (M)
Ordförande regionala utvecklingsnämnden

Henrik Svensson
Folkhälso- och kulturdirektör

Eleonore Åkerlund
Regional utvecklingsdirektör